

Omalla kurssilla:

Turun Työväen Pursiseurantoiminta ja tavoitteet ennen toista maailmansotaa

Lauri J. S. Kaira,
HuK, Turku

Purjehdusurheilu sen organisoidussa muodossa saapui Suomeen 1850-luvulla. Ensimmäiset purjehdusseurat perustettiin Poriin vuonna 1856 ja Helsinkiin vuonna 1861. Maamme kolmas pursiseura perustettiin Turkuun vuonna 1865. Ensimmäiset kolme seuraa, Segelföreningen i Björneborg (BFS/1856), Nyländska Jaktklubben (NJK/1861) ja Airisto Segelsällskap (ASS/1865), nauttivat tietyistä tulli- ja muista vapauksista. Toisaalta ne toimivat välittäjäorganisaatioina valtiovallan ja alamaisten välillä. Tarvittaessa pursien omistajien oli ilmoittauduttava laivastopalvelukseen osana Venäjän laivastoa. Purjehdusta on totuttu pitämään yläluokkaisena lajina. Mielikuvat juontuvat lajin varhaisesta historiasta 1600-luvulta, jolloin Englannin ja Hollannin ylin aateli purjehti keskenään. Osansa mielikuvien vahvistamisella on myös ensimmäisillä suomalaisilla pursiseuroilla, jotka ovat olleet rakentamassa tätä kuvaa korkeine suojelijoineen ja kunniajäsenineen. Ensimmäisten pursiseurojen jäsenet olivat lähinnä vanhojen aatelis- ja teollisuussukujen vesoja, ja esimerkiksi NJK:n jäsenillä oli erittäin läheiset suhteet Pietarin hoviin. Vastaako todellisuus mielikuvaa, jonka mukaan purjehdusta harrastettiin vain varakkaimman kansanosan keskuudessa? Varhaisten seurojen jälkeen Suomeen perustettiin vuosisadan lopulla uusia pursiseuroja kiihtyvällä tahdilla. Ensimmäinen suuri perustamisalto ajoittui 1880-luvulta 1910-luvulle. Vielä vuoden 1880 alussa maassamme oli viisi pursiseuraa, mutta ensimmäisen maailmansodan alkaessa niitä oli jo noin 40. Kaskista ja Torniota lukuun ottamatta kaikissa rannikkokaupungeissa oli seura ja Helsingissä ja Turussa useita. Pursiseuroja perustettiin myös sisämaahan sekä rannikkopitäjiin kuten Nauvoon, Paraisille ja Terijoelle. Turun Työväen Pursiseuran jäsenet pääsivät vuonna 1947 mittaamaan purjehdustaitojaan porvarillisten seurojen kanssa valtakunnallisten urheilun keskusjärjestöjen päästessä sopimukseen yhteistyön aloittamisesta.

Suurin osa seuroista oli edelleen vaka-
varaisimman kaupunkiporvariston perustamia, mutta joukossa oli myös suomen- ja ruotsinkielisen keskiluokan seuroja. Taus-
tastaan huolimatta ne toimivat yhteistyössä vanhempien seurojen kanssa ja haastoivat ensimmäiset pursiseurat vaikutusvallasta niiden omalla toimintakentällään. Poikkeuksena voidaan pitää Turun Työväen Pursiseuraa (TTPS/1896), joka perustettiin vuonna 1896 nimellä Turun Työväen Yhdistyksen Urheilu ja Pursiseura. Se oli aidosti sosialistinen työväen urheiluseura, vaikka sen laji oli näennäisesti yläluokkainen ja tausta ristiriidassa yleisten mielikuvien kanssa.

Asetelma on kiinnostava ja paradoksaalinen. Miten työväentaustainen urheiluseura kykeni toimimaan porvarillisessa toimintaympäristössä ja millaisia merkityksiä sen toiminnalle annettiin? Pyrin löytämään vastauksia tähän kiehtovaan ongelmaan. Tutkin artikkelissani, miten Turun Työväen Pursiseuran toiminta määrittyi vuosina 1896–1947

ja millaisia merkityksiä toiminnan ympärille rakennettiin purjehdusurheilun piirissä. Kuva: Turun Pursiseuran arkisto.artikkelit 2930 Työväentutkimus vuosikirja 2015

Aikaisempaa tutkimusta työväen purjehdusharrastuksesta on vähän. Anna Sivula on kirjoittanut 100 vuotta vapailla vesillä – Turun Työväen Pursiseura 1896–1996 -historiateoksen, joka keskittyy seuran toiminnan kronologiseen esittämiseen ensimmäisen sadan vuoden ajalta. Kirja on perusteos seuran satavuotisesta taipaleesta, mutta se ei aseta pursiseuraa laajempaan kontekstiin. Vertailua muihin alueen pursiseuroihin ei ole. Vaikka kirjan nimi viittaa vapaaseen toimintaan, ei kirja ota kantaa urheilukentän jakautumiseen tai ongelmiin lajin ja työväenliikkeen sisällä. Oman osansa keskusteluun on tuonut Hannu Kujanen artikkelissaan Herrasväen harrastuksesta jokamiehen urheiluksi – Purjehdusurheilun synty ja järjestäytyminen Turussa. Artikkelin on ensimmäinen kokonaisesitys alueen pursiseurojen toiminnasta, mutta sen näkökulma jää yleisluontoiseksi. Pyrin omalta osaltani täydentämään Sivulan ja Kujanen työtä ja suomalaisen vapaa-ajan purjehduksen historian tutkimusta.

Poikkeuksellisia perinteitä työväenluokan piirissä

Turun Työväen Pursiseuralta säilyneiden asiakirjojen valossa voi sanoa, että seuran sisällä vallitsi melko yhtenäinen ja hyvin voimakas vasemmistolainen vire. Ei voi kuitenkaan sanoa, että seuran toiminta olisi ollut suoraan poliittista, mutta sen toimintatavoista paistavat läpi vasemmistolaiset arvot. Solidaarisuus ja yhdessä tekeminen olivat keskeisellä sijalla seuran toiminnassa alusta alkaen. Välillä seura tuki jopa rahallisesti vasemmistolaisia poliittisia liikkeitä. TTPS:n jäsenten tuli kuulua Turun Työväenyhdistykseen, vaikka seura ei suoranaisesti ollut sen alayhdistys vaan itsenäinen toimija. Osa jäsenistä piti velvoitteista hyvinkin tiukasti kiinni, vaikka osa olisi ollut valmis ottamaan seuraan myös työväenyhdistykseen kuulumattomia, jotta jäsenmäärä kasvaisi. Jäsenmäärä vaihteli vuosien varrella voimakkaasti, mutta heilahduksista huolimatta se kasvoi. 1920-luvulla jäsenmäärä oli korkeimmillaan vuonna 1920 (188) ja alimmillaan vuonna 1927 (60). Vasta toisen maailmansodan jälkeen jäsenmäärä ylitti kahdensadan rajapyykin.

TTPS:n jäsenmäärä oli suhteellisen pieni verrattuna Turun alueella toimineeseen urheiluseura Turun Weikkoihin, sillä jo vuonna 1921 Veikoissa oli 1 666 jäsentä. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, mutta ne ovat suuntaa antavia. Jäsenmäärää on kuitenkin syytä ennemminkin vertailla paikallisiin pursiseuroihin. Maailmansotien välisenä aikana Airisto Segelsällskapin jäsenmäärä vaihteli 234 ja 474 jäsenen välillä ja Turun Pursiseuran (Pursiseura Maininki/TPS/1906) sekä Åbo Segelklubbin (ÅSK/1896) jäsenmäärät vaihtelivat 150 ja 350 jäsenen välillä. TTPS ei kuitenkaan ollut alueen pienin pursiseura, sillä Naantalın Pursiseuran (NPS/1917) jäsenmäärä oli suurimmillaan 50 henkilön paikkeilla ennen vuotta 1939. Turun Työväen Pursiseuran jäsenrakenteen kannalta jäsenmäärät ovat vain suunta antavia. On myös hyvä tarkastella jäsenten sosiaalista taustaa. Vaikka käytetyn lähdemateriaalin kautta on vaikea arvioida totuutta jäsenten yhteiskunta-asemasta, voimme päätellä jäsenistön ammattinimikkeistä jotain siitä. On kuitenkin huomioitava, että kaiken kattavia listoja jäsenten ammanteista ei ole saatavilla TTPS:n osalta, kuten muilta alueen pursiseuroilta. Asiaa voi kuitenkin pohtia seuraavan esimerkin kautta.

Seuran ensimmäinen puheenjohtaja Iisakki Lehtonen oli ammatiltaan sorvaajamestari, toinen puheenjohtaja W. Wigren (Vesanto) oli kultaaja ja koristeveistäjä ja kolmas puheenjohtaja E. Rae oli kaasutehtaan työntekijä. Kahden ensimmäisen puheenjohtajan voi arvioida kuuluneen työväkeen, joka oli tavallista tehdastyöläistä selvästi paremmin kouluttautunut. Tämä ei silti kerro paljon henkilöiden varallisuudesta tai ajatusmaailmasta. Ainoana kiinnekohtana voidaan pitää heidän kuulumistaan Turun Työväenyhdistykseen. On hieman yllättävää, että ensimmäisten puheenjohtajien ammattinimikkeet ovat hyvin yhteneväisiä Turun Pursiseuran (TPS) varhaisten jäsenten kanssa. Sen perustajissa oli esimerkiksi monia käsityöläisammattin harjoittajia ja alempaan keskiluokkaan kuuluneita. Ensimmäisissä jäsenissä oli muun muassa kaksi maalarimestaria, kauppa-apulainen, liikeapulainen, seppämestari, kiven-

kaivertaja ja nahkuri. Suurin ero olikin TPS:n jäsenten halu erottautua TTPS:n jäsenistä sekä fyysisesti että mentaalisesti. Vastaavaa tarvetta ei Airisto Segelsällskapin jäsenillä ollut, koska heidän sosioekonominen taustansa oli aivan toinen. TPS:n jäsenten voimakas halu erottautua työväenaahteesta selittyy seuran statuksen sosiaalisella nousulla sitä taustaa vasten, että Pursiseura Mainingin taustayhteisön, Turun Suomalaisen Seuran, aktiivit olivat saattaneet osallistuneet työväenyhdistyksen toimintaan 1800-luvun lopulla. TPS halusi tehdä pesäeroa työväenaahteeseen ja sen edustamaan sosialismiin. Sen jäsenet identifioituivat mieluummin omistavaan luokkaan ja halusivat toimia osana porvarillista purjehdusurheilukenttää. Oman toimintansa kautta he tulivat määritelleeksi myös muiden pursiseurojen toimintaa ja niiden jäseniä. Samoin kävi myös Åbo Segelklubbin, jonka taustalla oli alkujaan vaikuttanut wrightiläinen työväenliike. ÅSK teki eron sosialistiseen työväenliikkeeseen viimeistään siinä vaiheessa kun se poisti nimestään työväkeen viittaavat liitteet (alun perin Arbetets Vänner i Åbo Segelklubb). On kuitenkin todettava, että se oli tehnyt yhteistyötä ASS:n kanssa alusta alkaen. ÅSK:n sisällä poliittinen taistelu kärjistyi useamman vuoden kiistaksi, joka johti vuonna 1908 työläistaustaisten jäsenten eroamiseen seurasta. Lopullinen piste seuran sisäiselle hajaannukselle saavutettiin vasta vuonna 1916, jolloin suomenkieliset jäsenet marssivat ulos seurasta ja nimeksi vahvistettiin Åbo Segelklubb. Lähteistä ei käy ilmi liittyivätkö eronneet purjehtijat TPS:aan tai TTPS:aan. Edellä esitettyä tietoa vasten on mielenkiintoista, että TTPS kaikesta huolimatta omaksui tapoja, jotka kumpusivat vanhasta herrasväen tapakulttuurista. Ilmeisesti seuran jäsenet halusivat säilyttää osan siitä hohdokkuudesta, joka periytyi jo useiden vuosikymmenten takaa, jolloin vapaa-ajan purjehdus oli ollut harvojen huvia. Haluttiin antaa vaikutelma siitä joutilaisuudesta, omasta ajasta, joka 1800-luvulla oli ollut vain säätyläisten yksinoikeus. Näkyvimpänä osoituksena seurojen assimilaatiosta vanhaan yläluokkaiseen tapakulttuuriin olivat seuran ulkoiset tunnukset, jotka periytyivät valtiovallan symboleista ja muista tunnuksista. Ulkoisten tunnusten avulla henkilöt pystyivät osoittamaan kuuluvansa tiettyyn seuraan, mutta toisaalta ne toimivat myös muista erottautumisen välineinä. Tärkeimmät ulkoiset symbolit olivat pursiseuran lippu ja asuun liittyvät tunnukset, kokardi ja kapteenin lakki. Näiden lisäksi seuroilla oli muitakin tapoja identifioitua. Tunnuksia kannettiin usein julkisesti kaupungilla, ja vuosisadan vaihteen tienoilla vaatetuksen sosiaalinen merkitys kasvoi rannikkokaupungeissa, joiden porvaristoa purjehdus kiinnosti. Urheiluseurojen symboleiden avulla kerrottiin omista arvoista ja aatteista. Ne rakensivat seuran julkisuuskuvaa, joka toimi yhtäältä luokseen vetävänä tai toisaalta poistyyntävänä voimana. Tässä suhteessa pursiseurat erosivat muista urheiluseuroista. Niin porvarilliset pursiseurat kuin Turun Työväen Pursiseura käyttivät perinteistä pursilippua, jonka malli periytyi NJK:n kautta Pietarin Jokipursiseuralta Suomen pursiseurojen lipuksi. Pursilippu oli seuran tärkein ulkoinen tunnus, ja siihen kiteytyivät vanhat perinteet purjehdusurheilun alkuajoilta. Lippu ei ollut ainoa tunnus, johon seuralaiset saattoivat identifioitua. Myös yhtenäiset uniformit loivat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Uniformujen olennaisena osana oli kapteeninlakki ja siihen kiinnitetty seuran kokardi. Purjehtija tai seurat saattoivat osoittaa sosiaalista nousuaan tai varallisuutensa kasvua vaihtamalla purjehdusasunsa kokonaisuutta saaristolaismallisesta kohti virallisempaa laivastotyyliä. Vaihtoehtoisesti pukeutumisella voitiin vahvistaa omaan aatteeseen ja luokkataustaan identifioitumista. Työväen pursiseuralaisten pukeutuminen oli huomattavasti lähempänä saaristolaisten kuin sotalaivaston korkeiden upseerien pukeutumista. Varakkaampien pursiseurojen edustajat, kuten ASS:n jäsenet, käyttivät laivaston upseerilakkia jäljittelevää mallia, jossa oli henkilön arvoa osoittavat merkit. Symbolien samankaltaisuus tuotti ajoittain haasteita. Lippusäännöstö oli varsin tiukka, ja ennen Suomen itsenäistymistä se tuotti ongelmia. Viranomaiset säätelivät lipun ulkomuotoa, eivätkä seurat voineet vaikuttaa lippuun kuuluvaan erikoismerkkiin. Vaihtoehtoina olivat läänin tai kaupungin vaakuna ennen vuotta 1918. Lipun lisäksi kokardin tunnistettavuus aiheutti toistuvia selkkauksia. Erityisesti porvarilliset seurat halusivat tehdä pesäeron työväenliikkeeseen niin sanoin kuin teoin. Ulkoisiin symboleihin sisältyy myös sisäisen vallankäytön diskurssi, jonka avulla kontrolloitiin yhteisöön kuulumista. Tarpeen vaatiessa sitä myös käytettiin.

Työvään urheiluseurat pyrkivät rakentamaan omaa identiteettiään aatteellisesti ja kulttuurisesti erotuksena oikeistolaisista seuroista ja niiden arvoista. Seurat pyrkivät korostamaan piirteitä, jotka oli omaksuttu aatteen symboliikasta ja tavoista. Niiden katsottiin yhdistävän työväkeä koko Suomessa. Tässä suhteessa TTPS:n käytös, kuten edellä on tullut ilmi, erosi paljolti muiden työvään urheiluseurojen käytöksestä, ja se voi olla yksi syy, miksi se joutui välillä ristiriitaan emoyhdistyksensä, eli Turun Työvään Yhdistyksen, kanssa. Purjehdusurheilua karsastettiin muutenkin työväänurheilupiireissä.

Assimiloituminen ensimmäisten pursiseurojen tapakulttuuriin aiheutti ongelmia seuralaisille ja seuran toiminnalle työväänliikkeen piirissä. Turun Työvään yhdistyksessä katsottiin, että seura lipui liian lähelle porvarillista toimintakenttää, ja siksi sen toimintaa rajoitettiin erilaisilla käytännön toimilla, joilla muistutettiin työvään aatteen tärkeydestä. Seuran toimintaa haitattiin pienillä käytännön toimenpiteillä, kuten tilavarauksien mitätöinneillä ja avunpyyntöjen sivuttamisella. Pursiseuralaisten keskuudessa TTY:n toiminta sai ihmetystä aikaan, ja he kokivat tulleen kohdelluiksi kaltoin.

Vaikka työväänliikkeen johdon suhtautuminen työläisurheiluun oli periaatteessa hyvin suvaitsevaa, työvään yhdistys halusi kontrolloida, mitä sosialismin aatteen yhteydessä tehdään. He käyttivät valtaansa ohjatakseen jäseniään kohti oikeanlaista työväänurheilua. Purjehdus ei kuulunut tähän lajikuvastoon toisin kuin esimerkiksi voimistelu tai jalkapallo. Tämä johti osittain siihen, että TTPS:n piirissä oli tarvetta korostaa omaa aatetta ja sitoutumista siihen. Yhtenä sen ilmentymänä voidaan pitää eristäytymistä muiden lajin harrastajien piiristä, vaikka osalla jäsenistöstä olisi ollut selkeästi halu vertailla purjehdustaitojaan muiden kuin työväänluokkaan kuuluneiden purjehtijoiden kanssa. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa syy, miksi työväänpurjehtijat aloittivat yhteistyön porvarillisten seurojen kanssa vasta vuonna 1947, yli viisikymmentä vuotta seuran perustamisen jälkeen.

Kilpapurjehdus väylänä avoimille vesille

Vaikka Turun Työvään Pursiseura omaksui alusta alkaen tapoja ja toimintamuotoja niin kutsuttujen porvarillisten seurojen piiristä, se erottautui yhdessä olennaisessa asiassa näistä seuroista. Kun uudet keskiluokkaiset seurat, kuten Turun Pursiseura, Åbo Segelklubb ja jossain määrin myös Naantalin Purjehdusseura, pyrkivät haastamaan Airisto Segelsällskapin paremmuuden kilpakentillä ja samalla kyseenalaistamaan seuran johtoaseman, pyrki TTPS pysymään erossa muiden pursiseurojen toiminnasta. Tähän oli syynä kaksi toisistaan riippumatonta tekijää, jotka vahvistivat toistensa vaikutuksia ja olisivat yksinäänkin johtaneet eristäytymiseen muiden seurojen toiminnasta. Ensimmäinen syy oli realiteetteihin perustuva. Työväestöllä ei ollut mahdollisuutta haastaa rikkaampia, koska veneiden ylläpito oli hyvin kallista. Kun ASS:n, ÅSK:n ja TPS:n venerekisterissä oli parhaimpina aikoina monta uutta yleensä hyväkuntoista venettä, oli TTPS:n venerekisterissä vain muutama hyvin pieni, vanha ja huonokuntoinen vene.

Työväestön tulotaso heijastui suoraan seuran veneiden ikään ja kokoon. Harvalla, jos kenelläkään, oli vielä 1920-luvulla mahdollisuus hankkia uusi vene. Kaluston kunnosta kertoo paljon se, että 1920- ja 1930-luvuilla sattui useita onnettomuuksia, joissa alus upposi ja ihmishenkiä menetettiin. Kovemman tuulen yltäessä tai myrskyn puhaltaessa veneillä harvemmin lähdettiin koettelemaan onnea ulos Airiston aavalle selälle. Pienempiä haavereita sattui tuon tuosta. Veneiden varustelu oli puutteellista ja turvallisuusvarusteet olivat riittämättömiä. Seuran johto kiinnittikin huomiota turvallisuuteen erään epäonnisen purjehduksen päätyttyä kuolemaan. Vielä niinkin myöhään kuin vuonna 1927 seuran keskeisenä mittajärjestelmänä oli valööriluku, joka oli muissa seuroissa hylätty joensimmäisen maailmansodan aikoihin. Jopa vastaperustetussa Helsingin Työvään Pursiseurassa (HTPS/1925) käytettiin uudempaa mittaustapaa, saaristoristeilijäsääntöä, joka oli tosin suurimmissa seuroissa jo sivuutettu vanhanaikaisena. TTPS:n jäsenten purjehdukset rajoituivat lähinnä yhteysliikenteeseen Turusta seurakokoontaan ja sen lähiympäristöön.

Kilpailut olivat verrattain pieniä ja niihin ottivat osaa samat veneet vuodesta toiseen.

Tästä huolimatta TTPS:n vuosikertomuksissa

kilpailuista kerrotaan samalla antaumuksella kuin muidenkin seurojen vuosikertomuksissa.

Vapaa-ajanpurjehdusta harrastettiin todennäköisesti myös muissa kuin työväen purjeseuroissa ennen lajin laajempaa organisoitumista työväen piirissä. Viitteitä purjehdusurheilun harrastamisesta löytyy esimerkiksi perinteikkään Helsingin Ponnistuksen historiasta. Helsingin Ponnistuksen jäsenien purjehdusretki vuoden 1910 tienoilla. Kuva: Työväen Arkisto.

Toinen, huomattavasti merkittävämpi tekijä oli tietoinen eristäytyminen, joka johtui osittain oman luokkataustan ja perinteen korostamisesta sekä porvarillisen vaikutuksen pelosta. Seuralaiset pelkäsivät porvareiden valtaavan seuran ja sitä kautta jopa koko Turun Työväenyhdistyksen. Pelko oli niin aiheellinen vuonna 1916, että erään kokouksen sihteeri katsoi aiheelliseksi merkitä pöytäkirjaan, että he ”[...]pelkäsivät porvarien valtaavan sitä tietä koko T.T. Yhdistyksen saatikka sitten pursiseuran.” Tosin keskustelussa vallinneen opposition mielestä seuran avaaminen ulkopuolisille toisi seuraan vain ”joitakin innokkaita purjehdusta harrastavia purjeveneiden omaajiaavia henkilöitä [valtaajien sijaan.]” Seura pysyi kuitenkin suljettuna enemmistöpäätöksellä, kuten se oli ollut jo alusta saakka.

Suomen sisällissota ja siitä juontunut urheilun keskusliittojen pesäero syvensi entisestään pelkoa seuran hallinnan menettämisestä ulkopuolisten käsiin. Yhteistyö porvarillisten seurojen kanssa ei kuitenkaan tullut kysymykseen.

Seuran kilpapurjehdustapahtumat olivat samanlaisia kuin muillakin pursiseuroilla, purjehdusurheilun perinteitä noudattaen. Seuralaiset kokoontuivat katsomaan kilpailuja saaren tukikohtaan Pitkäkarille. Kilpailujen yhteyteen oli järjestetty ohjelmaa ja veneettömien iloksi myös muita kilpailuja. Halukkaat saivat mitellä voimiaan uinnissa ja soutamisessa. Saarella toimi kanttiini ja illalla järjestettiin tanssit, jotka olivat usein tärkeämpi tapahtuma kuin itse kilpailut. Vaikka puitteet olivat huomattavasti vaatimattomammat kuin muilla pursiseuroilla, se ei laskenut tunnelmaa. Juhlat saattoivatkin kestää aamutunneille saakka. TTPS:n jäsenille yhteisöllisyys oli tärkeää, ja kilpailut tarjosivat oivan tavan irrottautua arjesta.

Eristäytymisestä huolimatta kilpaileminen ja oman purjehdustaitonsa mittaaminen toisia vastaan kiinnosti Turun Työväen Pursiseuran jäsenistöä. Ensimmäinen yleinen, kaikille työväen pursiseuroille tarkoitettu purjehduskilpailu järjestettiin jo vuonna 1923, mutta lähtöviivalle ei ilmestynyt osanottajia muista seuroista. Asiakirjat eivät kerro keitä odotettiin paikalle. Odotettiin paikalle osanottajia lähimmistä työväen pursiseuroista, jotka sijaitsivat Oulussa (OTPS/1912) ja Vaasassa (VAS–VTPS 1914)? Helsingin Työväen Pursiseura perustettiin vasta vuonna 1925 ja Viipurin Työväen Pursiseura toimi vain muutaman vuoden ennen toista maailmansotaa. Olisi mielenkiintoista leikitellä ajatuksella, että TTPS olisi kutsunut paikalle ÅSK:n mittelemaan purjehdustaidoista, olihan sillä porvarillisista yhteyksistä huolimatta juuret työväenliikkeessä. Tarkasteltaessa kokouspöytäkirjoja voidaan kuitenkin päätyä siihen, että kutsu ei ollut ÅSK:lle suunnattu, sillä paikalle odotettiin ”vieras paikkakuntalaisia” ja työväentaustasta huolimatta Åbo Segelklubb oli porvarillinen seura, joka teki läheistä yhteistyötä ASS:n, TPS:n ja muiden Suomen Purjehtijaliiton seurojen kanssa. Purjehdusmatka Oulusta tai Vaasasta on pitkä, ja ilmoitukset julkaistiin melko nopealla aikataululla, joten on oletettavaa, että purjehdustovereita odotettiin lähempää. Saattaa olla, että kilpakumppaneita odotettiin jostain työväen pursiseurasta, jonka toiminta jäi hyvin lyhytaikaiseksi, ja jota nykyhistoria ei tunne. Esimerkiksi TTPS:n 50-vuotisjulkaisussa on kuin sattumalta maininta HTPS:n lisäksi toisesta helsinkiläisestä työväen pursiseurasta, Nuorten Soutu- ja Pursiseurasta. Julkaisu

tietää kuitenkin kertoa, että ”Nuorten Soutu- ja Pursiseura ei jaksanut – jouduttuaan vastatuulleen luovia suojaiseen satamaan, vaan ajautui ohjauskyvyttömänä karille.” Sama on voinut tapahtua myös monelle muulle toimintaansa aloittaneelle seuralle, josta ei ole jäänyt viitteitä lähdeaineistoon. Kilpailijoita saatettiin odottaa myös muista työväen urheiluseuroista, joiden alla harrastettiin purjehdusta. Alayhdistysmalli ja osastoittain järjestäytyminen oli hyvin tavallista työväestön urheiluseurojen piirissä. Viitteitä purjehdusurheilun harrastamisesta löytyy esimerkiksi perinteikkään Helsingin Ponnistuksen historiasta. Sen lajivalikoima oli alusta asti hyvin laaja, ja on todennäköistä, että tieto Ponnistuksen purjehtijoista olisi kiirinyt turkulaisten korviin ja kutsu olisi suunnattu myös heille.

Oli TTPS:n johtokunnan ja kilpailutoimikunnan mielissä siintäneet ketkä tahansa kanssapurjehtijat, oli kilpailuiden jääminen seuran sisäiseksi suuri pettymys. Kilpailut päätettiin pitää: ”[...]siitä huolimatta[...]”, ettei paikalle ilmestynyt ainuttakaan vieraspaikkakuntalaista: ”[...]koska olihan oman seuran veneitä ilmoittautunut useampia[.]” Vaikka kilpailuihin ei lopulta ilmestynyt haastajaa toiselta paikkakunnalta, voidaan vuoden 1923 ilmapiirimuutosta pitää merkittävänä. Suljettu seura oli ensimmäisen kerran kääntänyt kurssinsa uusille ulapoille avaamalla aiemmin vain jäsenistölle avoimet kilpailunsa myös ulkopuolisille. Vaikka kilpailukutsu oli osoitettu vain työväen purjehtijoille, alkoi vuoden 1923 kilpailuista uusi avoimempi aikakausi seuran historiassa. Turkulaiset pääsivät lopulta mittaamaan omia taitojaan vuonna 1927, kun TUL:oon perustettiin purjehdus- ja soutujaosto. Vastaan asettui uusi pursiseura HTPS. Kisat järjestettiin TUL:n ensimmäisten liittojuhlien yhteydessä. Kaupunkien väliset vuosittaiset kilpapurjehdukset olivat erittäin suosittuja seurojen jäsenistön keskuudessa läpi 1930-luvun. Kilpailuja jatkettiin myös toisen maailmansodan aiheuttaman katkoksen jälkeen vuonna 1946. Seurojen asiakirjoista voi lukea kuinka odotettu jokavuotinen kohtaaminen oli. Tapahtuma oli osaltaan vauhdittamassa sitä muutosta, joka sai alkunsa vuonna 1923 ja jatkui vuoteen 1947, jolloin TTPS:n kilpailijat pääsivät vihdoinkin haastamaan porvarilliset seurat. Kilpailuyhteistyö työväen pursiseurojen välillä yhdistettynä yksityispuolue Hai-veneen yleistymiseen johti siihen, että työväenpurjehtijat kypsyivät ajatukselle haastaa porvarilliset seurat. Oma osansa oli myös sotavuosina tapahtunut muutos, jolloin TUL oli asettunut porvarillisten urheiluliikkeen kanssa tukemaan kansallista yksimielisyyttä. Kesällä 1946 seuran venemäärä moninkertaistui juuri kyseisen veneluokan ansiosta. Kertaheitolla Hai-venelaivastoon veistettiin kymmenen venettä. Ensi kertaa seuran riveissä oli uusia ja tasaveroisia veneitä, joilla pystyi haastamaan ASS:n, TPS:n ja ÅSK:n purret. 50-vuotisjuhlajulkaisun sivuilla iloitaan, kuinka veneillä päästään haastamaan helsinkiläiset purjehdustoverit TUL:n liittojuhlapurjehduksessa. Kirjoittaja jättää kuitenkin arvoituksellisesti tulevaisuuden avoimeksi, sillä ”[e]delleen on olemassa erilaisia suunnitelmia kesän kilpa- ja matkapurjehduksen suhteen.” Oliko kirjoittajalla kenties mielessään Ominaisen-pokaalikipailut, joiden oli tarkoitus edistää alueen pursiseurojen yhteistyötä? Palkinnon oli lahjoittanut anonymiksi jäänyt henkilö vuonna 1945, ja seurojen tuli keskenään päättää venetyypistä, jotta kaikilla seuroilla olisi ollut tasavertainen mahdollisuus voittoon. Yhteistyö ei kuitenkaan heti auennut, sillä keskusjärjestökiistat estivät TTPS:n osallistumisen Suomen Purjehtijaliiton alaisen seurojen välisiin kilpailuihin, vaikka HTPS:n jäsenet ehtivät vuonna 1946 kilpaila NJK:n ja muiden helsinkiläisten seurojen kanssa ”Yhteistoimintakilpailuissa”. Väylä kilpakentille kuitenkin avautui vasta vuonna 1947 valtakunnallisten urheilun keskusjärjestöjen päästessä sopimukseen yhteistyön aloittamisesta. Viimein Turun Työväen pursiseuran jäsenet pääsivät mittaamaan taitojaan toisten turkulaisten pursiseurojen kanssa, mitä jo vuonna 1916 eräät jäsenet olivat mielineet. Lopullisena vahvistuksena yhteistyön lujittumisesta ja TTPS:n hyväksymisestä turkulaisten pursiseurojen kilpailuyhteistyöhön voidaan pitää tapahtumaa, jossa TPS myi osuudet Viittakarin startti- ja maalipaviljongista vuonna 1949 kaikille Turun alueen seuroille. Väylä oli vihdoinkin avoin kaikille vesille.

Viitteet

1 Risto Alapuro ja Henrik Stenius. Kansanliikkeet loivat kansakunnan. Teoksessa Risto Alapuro, Ilkka Liikanen,

Kerstin Smeds, Henrik Stenius (toim.). Kansa liikkees-
sä. Kirjayhtymä, Helsinki 1989, 23-27; Seppo Hentilä.
Urheilu, kansakunta ja luokat. Teoksessa Risto Alapuro,
Ilkka Liikanen, Kerstin Smeds, Henrik Stenius (toim.).
Kansa liikkeesä. Kirjayhtymä, Helsinki 1989, 216-217;
Soili Puukko. Naisten tie sinisille kilpamentille. Tutkimus
naisten kilpapurjehduksesta 1900-luvun Suomessa. Pro
gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2005,
18-19.

2 Esim. Airisto Segelsällskaps medlemmar 1917-1939,
Airisto Segelsällskap (ASS), Åbo Akademis Bibliotek,
Åbo (ÅAB); Matti Klinge. Suomen sinivalkeiset värit: kan-
sallisten ja muidenkin symbolien vaiheista ja merkityksestä. 3.
Painos. Otava, Helsinki 1981/1999, 26-29; Hannu Ku-
janen. Herrasväen harrastuksesta jokamiehen urheiluksi.
Purjehdusurheilun synty ja järjestäytyminen Turussa.
Teoksessa Vesa Vares (toim.). Urheilu ja historia. Turun
Historiallinen Arkisto 51. Turun Historiallinen Arkisto,
Turku 1997, 223-226; Magnus Hannukainen. Den moderna
segelsportens tillkomst i Finland: en undersökning om segelsportens
utveckling i Finland med betoning på utvecklingen sedan 1890-ta-
let fram till första världskriget. Pro gradu -avhandling. Hel-
singfors Universitet, Helsingfors 1996, 41.

3 Yrjö Kaukiainen. Matkapurjehduksen varhaiset vaiheet.
Teoksessa Matti Lounasmeri [et al.] (toim.). Merikarhut
- Sjöbjörnarna, 70 vuotta matkapurjehdusta. Merikarhut ry,
Helsinki 2003, 15-16; Kaukiaisien esittämät luvut täsmää-
vät yhtäpitävästi esimerkiksi Finlands Segelföreningar
1896 -teoksen esittämien lukujen kanssa (NJK, Helsing-
fors 1896).

4 T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, 1916-1928,
Turun Työväen Pursiseura, Turku (TTPS).

5 Esim: Pöytäkirja Turun Työväen Pursiseuran johtokun-
nan kokouksessa 11. Helmikuuta 1924 ja 8. Syyskuuta
1925, Turun Työväen Pursiseuran johtokunnan pöytäkir-
ja 1922-1930, TTPS.

6 Esim. Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouk-
sesta 9p: marraskuuta 1916, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-
seuran Pöytäkirjat, TTPS.

7 TTPS:n vuosikertomukset 1916-1928, T. T. Y. Urheilu- ja
Pursi-seuran Pöytäkirjat, 1916-1928, TTPS.

8 Anna Sivula. 100 vuotta vapailla vesillä, Turun Työväen Pursi-
seura 1896-1996. Turun Työväen Pursiseura, Turku 1996,
32.

9 <http://www.turunweikot.fi/weikot/historia>
[haettu
27.9.2015]

10 Göran-Fredrik Mustelin. Airisto Segelsällskap i Åbo r.f.
1865-1965. Airisto Segelsällskap i Åbo, Turku 1965,
259-260; Ulos Merelle!, Turun Pursiseura ry. 1906-2006.
Turun Pursiseura, Turku 2008, 399 (Turun Pursiseuran
jäsenmäärän kehitys 1906-2006); Naantalin Purjehdus-
seura ry:n vuosikertomukset 1917-1946, Naantalin Pur-
jehdusseura, Naantali; Årsberättelser 1917-1939, Arkiv 1
Protokollsbok 1896-1926 ja Arkiv 2 1927-1939, ÅSK,
ASS, ÅAB; Voimakas jäsenmäärän vaihtelu johtui useista
syistä, kuten taloustilanteesta, kielitolaista ja aktiivisesta
jäsenmaksupolitiikasta. Enemmän asiasta Yrjö Kaukiai-
nen, Esko Lehesmaa, Pirkko Leino-Kaukiainen. Suoma-
lainen pursiseura 1913-1988. SPS, Helsinki 1988, 26-27 ja
Lauri Kaira. "Vast'edes on huolehdittava siitä, että säilytämme
tämän kunnia-aseman" - Turun alueen pursiseurojen toiminta ja
diskurssit 1917-1939. Sivuainetutkielma. Turun yliopisto,
Turku 2014, 69-77. artikkelit 37

11 Sivula 1996, 6, 14.

12 Kaikkien TTPS:n jäsenten tuli kuulua Turun Työväenyh-
distykseen maailmansotien välisenä aikana.

13 Pursiseura Mainingin jäsenet [Pursiseura Mainingin vuo-
sikertomus vuodelta 1906], Cb: 1 Varsinaiset pöytäkirjat
(1906-1917), Turun Pursiseura ry, Turun maakunta-ar-
kisto, Turku, (TMA).

- 14 Kaira 2014, 57-65 ja 77-80.
- 15 Toivo T Rinne. Suomalainen Pohja 1920-1970. Suomalainen Pohja, Turku 1970, 12.
- 16 Åbo Segelklubb rf 1972-75. Åbo Segelklubb rf, Åbo 1972, 14-15; Kts. enemmän nimikiistasta Kaira 2014, 65-66.
- 17 Hentilä 1989, 219; Sivula 1996, 5.
- 18 Christoffer H Ericsson. Muodikkuutta ja hyviä tapoja. Teoksessa Matti Tuomisto (toim.). Purjehtija Seglaren. Suomen Purjehtijaliitto 1906-2006 Juhlakirja - Finlands Segelförbund Jubileumsbok. Suomen Purjehtijaliitto, Helsinki 2006, 154-155.
- 19 Ericsson 2006, 155.
- 20 Lauri Keskinen. Seura tekee kaltaisekseen: poliittinen sosialisaatio työväenurheiluseuroissa. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen (toim.). Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2009. Suomen urheiluhistoriallinen seura ja Minerva Kustannus, Jyväskylä 2009, 96-97.
- 21 Klinge 1981, 22-29; Leif Strandström. Pursilippu nauttii lain suojaa. Teoksessa Matti Tuomisto (toim.). Purjehtija Seglaren. Suomen Purjehtijaliitto 1906-2006 Juhlakirja - Finlands Segelförbund Jubileumsbok. Suomen Purjehtijaliitto, Helsinki 2006, 150.
- 22 Ericsson 2006, 155; Keskinen 2009, 96-97.
- 23 Kaira 2014, 56, 63-66, 79-80.
- 24 Esim. 1. Johtokunnan pöytäkirja 31.1.1922, Turun Työväen Pursiseuran johtokunnan pöytäkirja 1922-1930, TTPS.
- 25 Keskinen 2009, 88.
- 26 Esim. Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouksesta 27 p: marraskuuta 1916 ja Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouksesta 29p: joulukuuta 1916 tai Pöytäkirja T.T.Y. U. Ja Pursiseuran kokouksesta 28p elokuuta 1917, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.
- 27 1896-1946 TTPS, Turun Työväen Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 5.
- 28 Esim. Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouksesta 27 p: marraskuuta 1916 ja Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouksesta 29p: joulukuuta 1916 tai Pöytäkirja T.T.Y. U. Ja Pursiseuran kokouksesta 28p elokuuta 1917, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.
- 29 Seppo Hentilä. Suomen työläisurheilun historia I. Työväen Urheiluliitto 1919-1944. Työväen Urheiluliitto ja Arvi A. Karisto Oy, Hämeenlinna 1982, 57.
- 30 1896-1946 TTPS, Turun Työväen Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 5; Keskinen 2009, 97.
- 31 Vuosikertomus Turun Työväen Yhdistyksen Pursiseuran toiminnasta vuodelta 1920, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.
- 32 Toiminta kertomus. 1927, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.
- 33 Toiminta kertomus. 1927, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.
- 34 T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS ja 1896-1946 TTPS, Turun Työväen Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 9-10.
- 35 Pöytäkirja T.T.Y. Urheilu ja Pursi-seuran kokouksesta 9p: marraskuuta 1916, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS
- 36 Ibid.
- 37 Pöytäkirja pidetty T.T.Y:n U ja P seuran valitseman urheilutoimikunnan kokouksessa helmik. 23p. 1897, T.T. Y:n U. ja P.seuran Huvitoimikunnan pöytäkirjat v. 1896-97-98.1903.-1946 ja T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat (1919-1929), TTPS.
- 38 T.T. Y:n U. ja P.seuran Huvitoimikunnan pöytäkirjat v. 1896-97-98.1903.-1946 ja T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat (1919-1929), TTPS.
- 39 Pöytäkirja Turun Työväen pursiseuran kokouksessa heinäkuun 23 p 1923 ja Lyhyt katsaus Turun työväen Pursiseuran toimintaan vuodelta 1923, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.

40 Mainintoja Viipurin Työvään Pursiseuran toiminnasta löytyy hajanaisesti pitkin 1930-lukua Helsingin Työvään Pursiseuran asiakirjoista, Helsingin Työvään Pursiseura, Ca, Yleis-, vuosi- ja johtokunnan pöytäkirjat 1925-1949, HTPS, Suomen Urheiluarkisto, Helsinki (SUA).

41 Pöytäkirja Turun t Pursiseuran johtokunnan kokouksessa Elokuun 12 p 1913, Turun Työvään Pursiseuran johtokunnan pöytäkirja 1922-1930 ja Lyhyt katsaus Turun työvään Pursiseuran toimintaan vuodelta 1923, T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, TTPS.

42 1896-1946 TTPS, Turun Työvään Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 14.

43 Hentilä 1982, 51-59; Sivula 1996, 6.

44 Pöytäkirja T t Pursiseuran johtokunnan kokouksessa 31 p. [heinäkuuta] 1923, Turun Työvään Pursiseuran johtokunnan pöytäkirja 1922-1930, TTPS ja TA27348, Helsingin Ponnistuksen jäseniä purjehdusretki n. vuonna 1910. Saima Oksanen istuu kajuutan päällä purjeen edessä. 92 Oksanen, Saima, Työvään Arkisto, Helsinki.

45 Pöytäkirja Turun t Pursiseuran johtokunnan kokouksessa Elokuun 13 p 1923, Turun Työvään Pursiseuran johtokunnan pöytäkirja 1922-1930, TTPS.

46 Ibid.

47 T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, 1916-1928, TTPS; Helsingin Työvään Pursiseura, Ca, Yleis-, vuosi- ja johtokunnan pöytäkirjat 1925-1949, HTPS, SUA; 1896-1946 TTPS, Turun Työvään Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 10-11 ja 14-15; Sivula 1996, 24; Kujanen 1997, 240.

48 Hai-veneeseen suunnitteli vuonna 1930 Gunnar L. Stenbäck. Veneen suunnittelun taustalla oli keskustelu kilpapurjehduksen tulevaisuudesta ja kustannuksista. Hai oli Suomessa ensimmäinen todella suosittu yksityyppiluokka, jossa kaikki veneet olivat keskenään samanlaisia ja sen rakennuskustannukset olivat erittäin edulliset verrattuna konstruktioiluokkiin, joissa jokainen vene käytännössä oli yksilö (valööriveneet, saaristoristeilijät sekä metriluokat). Monet työväänpurjehtijat rakensivatkin itse omat veneensä. Hain läpimurto Turun alueella tapahtuukin toisen maailmansodan jälkeen. Hai-veneestä enemmän esimerkiksi Pirkka Leino, Yrjö Klippi ja Juha Aromaa. Purjehtivat klassikot. Suomalaiset puupurjeveneet Saaristoristeilijöistä Optimistijollaan. Werner Södersröm Osakeyhtiö, Helsinki 2007, 122-131.

49 Seppo Hentilä. Suomen työläisurheilun historia II. Työvään Urheiluliitto 1944-1959. Työvään Urheiluliitto ja Arvi A. Karisto Oy, Hämeenlinna 1984, 22-23.

50 1896-1946 TTPS, Turun Työvään Pursiseuran 50-vuotisjulkaisu, 16-17.

51 T. T. Y. Urheilu- ja Pursi-seuran Pöytäkirjat, 1916-1928, TTPS; Helsingin Työvään Pursiseura, Ca, Yleis-, vuosi- ja johtokunnan pöytäkirjat 1925-1949, HTPS, SUA; Hentilä 1984, 62-74; Sivula 1996, 30-38; Kujanen 1997, 241-242.

52 Pekka Talvio. Seuratoimintaa purjehduksen hyväksi. Ulos merelle! Turun Pursiseura ry. 1906-2006. Turun Pursiseura, Turku 2008, 86.